

ADRODDIAD I'R CYD-BWYLLGOR
11 Tachwedd 2020

Adroddiad gan: Rheolwr Gyfarwyddwr GwE
Testun: Trefniadau Llywodraethu: Archwiliad Mewnol

1. Pwrpas yr Adroddiad

1.1 Cyflwyno a gofyn am gymeradwyaeth y Cydbwyllgor mewn perthynas â threfniadau archwilio mewnol.

2. Cefndir

2.1 Yn ystod cyfarfod diwethaf Cydbwyllgor GwE (eitem 7, 15/09/20), gofynnodd yr aelodau i Reolwr Gyfarwyddwr GwE, mewn ymgynghoriad â'r Swyddog Monitro a Phennaeth Cyllid yng Nghyngor Gwynedd, adolygu'r trefniadau llywodraethu ac adrodd yn ôl iddynt y Cydbwyllgor.

3. Trefniant Arfaethedig

3.1 Cyd-destun Statudol

Mae GwE yn 'gorff perthnasol' sy'n gorfod cynnal system ddigonol ac effeithiol o archwilio mewnol o'i gofnodion cyfrifyddu a'i system rheolaeth fewnol. O dan Adran 151 o Ddeddf Cyllid Llywodraeth Leol 1972, mae Swyddog 'Adran 151' yr awdurdod lletyol yn gyfrifol am

sicrhau bod trefniadau priodol yn bodoli ar gyfer rheoli materion ariannol GwE. Mae'n dibynnu yn sylfaenol ar Archwilio Mewnol i gyflawni'r cyfrifoldeb hwnnw. Rhan o swyddogaeth Archwilio Mewnol yw rhoi sicrwydd bod trefniadau yn ddarostyngedig i lefel briodol o reolaeth fewnol, ac i adrodd ar unrhyw risgiau neu wendidau yn y system rheolaeth fewnol, neu unrhyw golled ariannol neu afreoleidd-dra i'r Swyddog Adran 151 yn ogystal â'r rheolaeth briodol a'r Cydbwyllgor sy'n gyfrifol am lywodraethu GwE.

3.2 Er mwyn cydymffurfio â'r gofynion statudol hyn, darperir gwasanaeth archwilio mewnol i GwE yn unol â gofynion Safonau Archwilio Mewnol y Sector Gyhoeddus ("PSIAS"). Mae'r Safonau yn berthnasol i bob darparwr gwasanaeth archwilio mewnol yn y sector gyhoeddus, boed yn fewnol, gwasanaethau a rennir neu allanol.

3.3 Mae'r Safonau yn diffinio Archwilio Mewnol fel a ganlyn: "Mae Archwilio Mewnol yn weithgaredd sicrwydd ac ymgynghori gwrthrychol ac annibynnol sydd wedi ei gynllunio i ychwanegu gwerth a gwella gweithrediadau sefydliad. Mae'n helpu sefydliad gyflawni ei amcanion drwy werthuso a gwella effeithiolrwydd prosesau rheoli risg, rheolaeth a llywodraethu mewn modd disgybledig, systematig."

4.0 Trefniadau Rheolaethol a Llywodraethu Arfaethedig

4.1 Mae gan GwE broses i adnabod yr angen am archwiliad mewnol a gweithredu ar yr argymhellion, sef:

- 1) Adnabod yr angen am archwiliad mewn meysydd penodol. Bydd y cynllun gwaith hyn yn cael ei ddatblygu lle'n bosib trwy ystyried cofrestrau risg, adroddiadau perfformiad, chynlluniau busnes ayb.
- 2) Cyfarfod rhwng Rheolwr Archwilio yr awdurdod lletyol a Rheolwr Gyfarwyddwr GwE.
- 3) Cytuno ar y rhaglen archwilio am y flwyddyn gyda'r Bwrdd Rheoli.
- 4) Cynnwys y rhaglen i'w rhannu hefo'r Cydbwyllgor.
- 5) Uned Archwilio yr awdurdod lletyol i gynnal yr archwiliadau.
- 6) Rhannu adroddiadau archwilio drafft gyda rheolwyr perthnasol GwE am gywirdeb ac i gytuno camau gweithredu i gyfarch unrhyw risgiau.

- 7) Uned Archwilio yr awdurdod lletyol i anfon adroddiadau archwilio i Reolwr Gyfarwyddwr a rheolwyr perthnasol GwE.
 - 8) Swyddogion perthnasol GwE i weithredu ar gamau gweithredu cytunedig (materion gweinyddol fydd ddim angen mewnbwn y Cydbwyllgor).
 - 9) Rheolwr Gyfarwyddwr GwE i rannu adroddiadau archwilio unigol gyda'r Bwrdd Rheoli.
 - 10) Rheolwr Archwilio'r awdurdod lletyol yn cyflwyno adroddiad blynyddol i'r Cydbwyllgor ar unrhyw archwiliadau y cynhelir yn ystod y flwyddyn.
 - 11) Swyddogion perthnasol GwE i weithredu ar benderfyniadau'r Cydbwyllgor.
 - 12) Swyddogion GwE i adrodd ar gynnydd fel bo angen i'r Cydbwyllgor.
- 4.2 Bydd dilyn y broses yma yn sicrhau eglurder rôl GwE yn adrodd ar ganfyddiadau'r uned archwilio mewnol a chyfathrebu clir a llywodraethiant priodol i wasanaeth rhanbarthol.
- 4.3 Er mwyn ffurfioli'r drefn yma ymhellach, bydd y Cydbwyllgor yn cael cyfle buan i ystyried a mabwysiadu Siarter Archwilio Mewnol, fel sy'n ofynnol yn unol â Safonau Archwilio Mewnol y Sector Gyhoeddus.

5. Argymhelliad

- 5.1 Gofynnir i'r Cyd-bwyllgor gymeradwyo'r trefniadau fel y nodir yn adran 3.

6. Goblygiadau Ariannol

- 6.1 Nid oes unrhyw ymrwymïadau ariannol ychwanegol yn codi o'r adroddiad hwn.

7. Effaith Cydraddoldeb

- 7.1 Nid oes unrhyw oblygiadau cydraddoldeb newydd yn codi o'r adroddiad hwn.

8. Goblygiadau Personél

- 8.1 Nid oes unrhyw oblygiadau personél newydd yn codi o'r adroddiad hwn.

9. Ymgynghori sydd wedi digwydd

9.1 Cynhaliwyd ymgynghoriad llawn gyda Swyddog Monitro a Phennaeth Cyllid yr awdurdod lletyol.

BARN Y SWYDDOGION STATUDOL

Swyddog Monitro:

Mae darparu trefniadau archwilio priodol yn rhan o'r fframwaith sicrwydd i'r Cynghorau a'r Cyd-Bwyllgor ynglŷn a llywodraethu GwE. Cynigir trefn ar gyfer gweithredu y system yma sydd yn darparu eglurdeb ar gyfer ymdrin a rhaglennu archwiliadau a chyfathrebu adroddiadau o fewn y trefniadau presennol. Mae'n bwysig nodi hefyd fod gan y Cynghorau angen am drefniadau archwilio cadarn ac annibynnol ac nad yw'r drefn yma yn hepgor adrodd i Bwyllgor Archwilio unrhyw Gyngor pe bai angen penodol gwneud hyn.

Swyddog Cyllid Statudol:

Rwyf wedi cydweithio gyda'r awdur i baratoi'r adroddiad, ac rwy'n cadarnhau fy nghefnogaeth i gydweithio ar sail y trefniadau arfaethedig a gyflwynir yma.